

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору наук з державного управління,
професору
Колісниченко Н.М.

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Х.О. Коевої «Механізм публічного управління у
курортно-рекреаційній сфері», подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281
«Публічне управління та адміністрування»

Дисертація Коевої Х.О. присвячена вкрай актуальній темі, що відповідає сучасним потребам трансформації публічного управління в Україні. Курортно-рекреаційна сфера є важливою складовою соціальної інфраструктури, зокрема в умовах війни, коли зростає потреба в реабілітації військовослужбовців, осіб, які постраждали від бойових дій, внутрішньо переміщених осіб, а також у відновленні фізичного та психічного здоров'я всього населення.

З огляду на руйнування інфраструктури, втрату доступу до деяких курортних територій, міграційні потоки та економічні обмеження, публічне управління цією сферою потребує комплексного переосмислення, адаптації та модернізації. Особливої ваги набуває питання екологічної стійкості природних лікувальних ресурсів (морських, кліматичних, бальнеологічних), ефективної міжвідомчої координації та створення прозорих механізмів залучення інвестицій.

Таким чином, робота є цілком своєчасною та суспільно значущою, відповідає стратегічним орієнтирам державної політики України у сфері охорони здоров'я, регіонального розвитку, туризму та децентралізації.

Будь-яке кваліфікаційне дослідження покликане насамперед продемонструвати наукову компетентність, уміння проводити самостійні дослідження та застосовувати теоретичні знання на практиці. Здобувачка Коева Х.О. блискуче це довела, виходячи з наступного:

По-перше, авторка дисертації чітко обґрунтовує актуальність проблематики публічного управління у курортно-рекреаційній сфері як науково-теоретичної та прикладної задачі, що потребує сучасного вирішення в умовах глибоких трансформацій державної політики. Її дослідження прямо резонує з новими викликами, зумовленими війною в Україні, зокрема — потребою у відновленні фізичного та психічного здоров'я населення, реабілітації військовослужбовців, інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нові соціальні простори. Поглиблення децентралізації, наростаючий запит на якісні рекреаційні послуги, дефіцит сучасних інструментів управління природними лікувальними ресурсами, необхідність залучення інвестицій та цифрової трансформації цієї сфери — все це визначає дисертаційне дослідження як надзвичайно важливе з позицій як науки, так і практики публічного управління.

По-друге, чіткість і конкретність формулювання мети та завдань роботи дозволяють простежити цілісну логіку дослідження. Метою дисертації Коєвої Х.О. визначено поглиблення теоретичних засад функціонування механізму публічного управління та розробку рекомендацій щодо його удосконалення в курортно-рекреаційній сфері. Зазначена мета цілком відповідає темі роботи, має стратегічну спрямованість і прикладну значущість. Визначені завдання охоплюють усі етапи дослідження — від розкриття термінологічного апарату до розроблення концептуальної моделі проєктного управління. Кожне завдання є логічним продовженням попереднього, що свідчить про високий рівень наукового планування.

По-третє, теоретико-методологічна база дослідження характеризується обґрунтованістю, міждисциплінарністю та глибоким аналізом. Авторка успішно інтегрує наукові підходи різних шкіл публічного управління, зокрема інституційний, процесний, структурно-функціональний, контекстуальний підходи. Вона посилається на широке коло авторитетних джерел, зокрема українських (Фоменко, Безверхнюк, Нодь) та зарубіжних (Stebbins, Reklis, Neulinger), що дозволяє розкрити складну природу курортно-рекреаційної сфери як предмета державного регулювання та публічного управління. Особливої уваги заслуговує запропоноване тлумачення дефініцій і семантичне структурування ключових понять (розділ 1, стор. 25–44).

По-четверте, методологія дослідження є чітко окресленою і відповідає цілям та завданням дисертації. Авторка використовує як якісні, так і кількісні методи — методи аналізу, порівняння, індукції та дедукції, систематизації, моделювання. Застосовано порівняльно-правовий аналіз (розділ 2), контент-аналіз нормативної бази, класифікацію управлінських детермінант, інтерпретацію зарубіжного досвіду, що дало змогу не лише зібрати дані, а й створити концептуальну модель інтеграції інструментів проєктного управління (розділ 3.3, стор. 154–167).

По-п'яте, логіка структурування дисертації є зразковою. У роботі дотримано чітка організація змісту: кожен розділ завершується висновками, які підсумовують викладений матеріал, а вступні частини забезпечують контекст та обґрунтовують логіку переходу. У межах підрозділів авторка виділяє окремі смислові блоки, використовує таблиці (зокрема, таблиці 1.1, 1.2 – стор. 40–43), схеми, що сприяє візуалізації аналітичного матеріалу. Такий рівень структурної організації відповідає вимогам до наукових робіт рівня доктора філософії.

По-шосте, дисертація містить аргументовані та логічно виведені висновки, які прямо корелюють із завданнями дослідження. Вони не є простим переліком або підсумком, а становлять наукові узагальнення, що мають потенціал до практичного впровадження. Зокрема, заслуговує уваги рекомендація щодо створення єдиного інформаційного реєстру природних лікувальних ресурсів (стор. 115), удосконалення механізмів міжвідомчої взаємодії (стор. 150) та впровадження системи проєктного менеджменту (стор. 161–167). Ці рекомендації можуть стати підґрунтям для розробки державних цільових програм та регіональних стратегій розвитку курортно-рекреаційних територій.

Усе це свідчить про наукову новизну дисертаційної роботи Христини Олександрівни Коєвої, яка є першим у вітчизняному науковому просторі комплексним дослідженням механізму публічного управління у курортно-рекреаційній сфері, здійсненим з позицій системного,

міждисциплінарного підходу. У дослідженні концептуалізовано як теоретичні засади функціонування відповідного управлінського механізму, так і розроблено прикладні методичні рішення, що мають практичне значення для удосконалення державної та регіональної політики у сфері курортно-рекреаційного розвитку.

У результаті здійсненого дослідження сформульовано низку наукових положень, до найбільш значущих із яких належать:

уперше:

- у рамках спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» обґрунтовано концептуальні та прикладні засади функціонування механізму публічного управління у курортно-рекреаційній сфері, що дозволило визначити його цілісну структуру, основні детермінанти, функції та суб'єкти реалізації;
- запропоновано використання інструментів проєктно-орієнтованого менеджменту (через мережу проєктних офісів) для забезпечення ефективності управління курортно-рекреаційними територіями, що є новим підходом у галузі публічного адміністрування саме цієї сфери;
- розроблено алгоритм взаємодії органів влади, бізнесу та громадськості у процесі управління курортно-рекреаційною інфраструктурою, що забезпечує інтеграцію різнорівневих суб'єктів та їхню скоординовану діяльність;
- вперше представлено типологію детермінант впливу на механізм публічного управління у цій сфері, включаючи природні, нормативно-інституційні, управлінські, фінансово-економічні, безпекові та соціокультурні фактори.

удосконалено:

- наукові підходи до визначення публічного управління у рекреаційній сфері, що дозволяє не лише уточнити його функціональне навантаження, а й розглядати управління як комплексну систему дій, спрямованих на досягнення суспільного блага через раціональне використання природних ресурсів;
- інструментарій оцінювання ефективності управлінських рішень, зокрема через розробку системи індикаторів результативності функціонування механізму управління, із застосуванням експертного, індикаторного та порівняльного аналізу (розділ 3.3, стор. 162–167);
- теоретичну модель балансу централізованого та децентралізованого управління, що дозволяє враховувати регіональну специфіку та забезпечувати ефективну комунікацію між центральними та місцевими органами влади.

набули подальшого розвитку:

- розширено уявлення про актуальних суб'єктів публічного управління у курортно-рекреаційній сфері, включаючи не лише традиційні органи влади, але й громадські ініціативи, приватні інвестори, інноваційні кластери, цифрові платформи, що здійснюють агрегування запитів споживачів і управлінських даних;
- обґрунтовано значущість формування ефективного механізму публічного управління у період воєнного стану та післявоєнного відновлення, що забезпечує координацію дій публічних інституцій, мобілізацію ресурсів, підтримання соціального оптимізму та відновлення довіри громадськості

до держави;

- сформовано підхід до інтеграції курортно-рекреаційної політики у цілі сталого розвитку України, що дозволяє позиціонувати рекреаційний сектор як один із потенційних драйверів відбудови, економічного зростання та екологічної безпеки.

Й останнє. Для дисертаційного дослідження ледве не ключовим є дотримання вимог наукової етики та доброчесності. Чесність кількарічного наукового процесу, який здійснила здобувачка підтверджується коректністю використанням даних та їх об'єктивною інтерпретацією. Це допомагає зберігати довіру до наукових результатів та підтримати належну репутацію дослідника.

Таким чином, всі зазначені елементи кваліфікаційного дослідження підтверджують наукову зрілість авторки та її готовності до подальшої професійної чи академічної діяльності.

Звичайно, що до будь-якого дисертаційного дослідження можуть бути висловлені зауваження й побажання.

Віддаючи належне наданим в роботі важливим теоретичним узагальненням на стор. 52–53, у процесі подання типології механізмів публічного управління у курортно-рекреаційній сфері, авторка зосереджується переважно на організаційних, нормативно-правових, управлінських та соціальних компонентах, однак залишено поза увагою інституційно-фінансовий аспект, що відіграє критичну роль у сучасних умовах. Враховуючи реалії воєнного часу та складну економічну ситуацію в Україні, саме інституційно-фінансові механізми (бюджетне фінансування, грантові програми, державно-приватне партнерство, спеціальні фонди тощо) часто є визначальними щодо спроможності реалізації управлінських рішень. Їх включення до типології дало б змогу розширити рамки аналізу та забезпечити більшу прикладну релевантність запропонованої класифікації.

На наш погляд, на стор. 88, де розглядається правове регулювання функціонування курортно-рекреаційної сфери, відчутною є відсутність аналізу актуальних ініціатив уряду, зокрема — ініціатив Кабінету Міністрів України, які стосуються впровадження цифрових інструментів реєстрації та обліку природних лікувальних ресурсів. Зокрема, мова йде про розроблення Єдиного державного реєстру курортних ресурсів, а також цифровізацію процедур дозвільного характеру. Такий підхід відповідає курсу на електронне урядування, забезпечення прозорості та спрощення взаємодії між бізнесом і державою, тому їх аналіз значно підсилив би нормативно-правовий блок дослідження.

На стор. 133–135, при розгляді фінансових аспектів розвитку курортно-рекреаційної сфери, авторка слушно зазначає важливість «реінвестування», проте не конкретизує інші джерела фінансової автономії територіальних громад, які є визначальними у впровадженні управлінських ініціатив. До таких джерел слід віднести кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій, механізми місцевого співфінансування, а також можливості залучення кредитних ресурсів, грантів і запозичень на рівні громад. Їх

включення дозволило б більш комплексно охопити інструментарій управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

У підрозділі 3.3 (стор. 167–168), де обґрунтовується доцільність впровадження проєктно-орієнтованого менеджменту, відсутній аналіз ризиків і потенційних обмежень такої моделі, що є важливою складовою будь-якого інноваційного управлінського підходу. Зокрема, до можливих ризиків можна віднести низьку проєктну компетентність персоналу органів місцевого самоврядування, інституційну нестабільність, фрагментарність фінансування, невизначеність нормативного статусу проєктних офісів тощо. Врахування таких аспектів зробило б запропоновану модель більш реалістичною, збалансованою та придатною для практичного впровадження.

У змісті розділів 3.1 та 3.3 простежується повторення ряду тез щодо важливості та доцільності впровадження проєктного управління в курортно-рекреаційній сфері. Незважаючи на високу практичну значущість цього підходу, деякі положення повторюються в різних частинах тексту, зокрема — міркування щодо доцільності створення проєктних офісів, значення індикаторів ефективності, а також функцій проєктного менеджменту. Доцільно було б частково узагальнити ці твердження, уникаючи дублювання, що сприятиме більш компактному та динамічному викладенню матеріалу.

Проте дані зауваження носять в основному рекомендаційний характер та не впливають на високу оцінку роботи, що рецензується.

За формальними та змістовними ознаками представлена робота Х.О. Коевої «Механізм публічного управління у курортно-рекреаційній сфері» відповідає всім вимогам до кваліфікаційних робіт щодо восьмого рівня Національної рамки кваліфікації та третьому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а також вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) й Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Авторка виявила концептуальні та методологічні знання в галузі публічного управління та адміністрування, довів володіння спеціалізованими вміннями/ навичками і методами, необхідними для розв'язання значущих проблем у науковій галузі «публічне управління» та професійної діяльності в сфері державного управління, продемонстрував інноваційність, високий ступінь самостійності, академічної доброчесності. Христина Олександрівна Коева заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління і адміністрування».